

דקדוקי מילים וטעמים וחלקם בעלי שינוי משמעות והזרכה לקורא בקריאה יום הכיפורים ובפרשת האזינו ובהפטרה ובראשון של זואת-הברכה

דקדוקי קריאה יום הכיפורים שחרית

א בְּקִרְבָּתְךָ: הק"ף בקמץ קטן, הר"ש בשווא נח ואין דגש קל בב"ת שלאחריה

ב בַּעֲנָן: העמדה קלה בב"ת להדגיש את הסגול המורה על מיודע

ד כְּתַנְתָּ בְּד קָדַשׁ: טעם קדמא על המילה בְּד, אין לקרוא בטעות 'כתנת בד-קדש'¹

ז עליית שני

וְהַעֲמִיד: העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת הגרונית החטופה

י יַעֲמַד-תִּי: יו"ד ראשונה בקמץ גדול

יב עליית שלישי

גָּחַלִי-אֵשׁ: געיה בגימ"ל

טז מְטַמְּאִתָּם... טַמְּאָתָם: בשתי המילים המ"ם בשוא נח. להזהר מהבלעת האל"ף. לא: מטומות ולא טומותם

יח עליית רביעי

כ הִחִי: טעם סו"פ האריך את תנועת הח"ת מפתח לקמץ לכן הה"א מנוקדת בסגול

כה עליית חמישי

כו וְהַמְשַׁלַּח: געיה בה"א והמ"ם בשווא נע, אין לחוש לספרים אשר ניקדו שם חטף פתח

כט בַּעֲשׂוֹר: העמדה קלה בב"ת להדגשת הסגול המסמל

מיודע. הָאֲזָרָח: בזקף קטן ולא גדול. בְּתוֹכְכֶם: כ"ף ראשונה בשווא נע ואין לקרוא בחטף כפי שמופיע בחלק מהדפוסים

לא עליית ששי

הפטרה לקריאה התורה בשחרית ישעיהו נז יד - נח יד:

נז יז וְאַפְהוּ: הו"ו בשוא לא בקמץ

נז יח וְאַרְפָּאֵהוּ וְאַנְחֵהוּ וְאַשְׁלֵם: הווי"ם הם ווי החיבור, לכן הם בשווא או בפתח ולא בקמץ. וְלֹאֲבָלְיוֹ: העמדה קלה בלמ"ד למנוע הבלעת האל"ף החטופה

נז יט וְרַפְּאֵתוֹ: האל"ף כלל אינה נשמעת

נז כ וְהִרְשָׁעִים: הר"ש בשווא נע

נח א אֶל-תַּחֲשֹׁךְ: שו"ן שמאלית. חֲטָאתָם: הטי"ת בחולם

נח ב יִדְרָשׁוּן ... יַחֲפֹצֹן: שתייהן מלרע וכן בסוף הפסוק

נח ג עֲצִיבֵיכֶם: הצד"י בשווא נע. תִּנְגְּשׁוּ: שו"ן שמאלית

נח ה עֲנֹת: הנר"ן בדגש חזק, לשון ענוי

נח ז תָּבִיא בֵּית: טעם נסוג אחור לת"ו הראשונה

נח ח יֶאֱסַפְךָ: הכ"ף בסוף המילה רפויה

נח ט מְתוֹכְךָ: כ"ף ראשונה בשווא נע ולא בחטף.

אֶצְבָּע: במלרע

נח יא וְהִשְׁבִּיעַ: שו"ן שמאלית

נח יב חֲרָבוֹת: החי"ת בקמץ קטן והר"ש אחריה בשווא נח

נח יד עַל-בְּמוֹתֵי אֶרֶץ: טעם נסוג אחור לב"ת.

וְהֶאֱכִלְתִּיךָ: העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת האל"ף החטופה

מנחת יום כיפור:

יח ב אָנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם: טעם טפחא בתיבת אָנִי

יח ה וְתִי: וי"ו קמוצה

יח ו עליית שני

יח ז לֹא תִגְלָה... לֹא תִגְלָה: כאשר המילה מוטעמת באתנח הלמ"ד בצירי, וכאשר היא בטיפחא (טרחא) הלמ"ד בסגול

יח כ שְׁכַבְתָּךְ: הכ"ף בקמץ קטן וכן הוא בהמשך פס'

כג. לְטַמְּאָה-בָּה: הטי"ת בקמץ קטן, התיבה מוטעמת בטעם סו"פ בלבד

יח כא לְהַעֲבִיר: העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת העי"ן החטופה

יח כב עליית שלישי

מקבל 3 הברות מצד ימין (אם נספור את השווא הנע כהברה לצורך העניין) ו-3 הברות משמאל כאשר הנכון הוא 4 מימין ו-2 משמאל.

¹ טעות נפוצה שמקורה ברצון הבלתי מודע מצד הקורא 'לאזן' את מספר ההברות משני צדי היחידה, הכוונה היא שהקורא על פי הטעות

יח כג לְרַבֵּעָה: כאן הה"א במפיק. בקדושים כ טז ללא מפיק. תָּבֵל: מלעיל וכולה בסגול². הקורא בצירי או במלרע משנה משמעות

יח כד אֶל-תַּטְמְאוּ: העמדה קלה בתי"ו מפני הגעיה שם, יש להיזהר בקריאתה בחיריק (משקל סביל בנין התפעל) ולא בשווא (משקל פעיל)

הפטרה לקריאה במנחה, ספר יונה ומיכה ז יח-כ:

א ב גִּינְיָה: הנר"ן השנייה בשווא נע

א ג יָפוּ: במלרע. אָנִיָּה: האל"ף בחטף קמץ, היר"ד בחיריק חסר והיר"ד אחריה קמוצה ובדגש חזק. בָּאָה: במלרע

א ה וַיִּירָאוּ: יר"ד ראשונה דגושה ובחיריק מלא והיר"ש אחריה בשווא נע³ בָּאֲנִיָּה: הבי"ת בקמץ רחב

א ז בְּשִׁלְמִי: דגש חזק בלמ"ד ולכן השווא תחתיה נע

א יא מֵה-נַעֲשֶׂה לָךְ: טעם נסוג אחר לנר"ן. וַיִּשְׁתַּק: הוא"ו בשווא נע. כִּי בְשָׁלִי: כך צריכה להיות ההטעמה ולא במונח רביעי

א טו מִזַּעֲפִי: העיר"ן בשווא נח והפ"א אחריה בדגש קל

ב ג מִצָּרָה לִי: טעם נסוג אחר לצד"י

ב ד יָמִים: מ"ם ראשונה בדגש חזק

ב ו עַד-נִפְשׁ: הנר"ן בסגול, לא בקמץ

ב י יִשׁוּעָתָה: במלעיל

ג ג לְאֱלֹהִים: האל"ף כלל אינה נשמעת, בדומה לו בהמשך פס' ה בַּאֱלֹהִים

ג ד נִהַפְכָת: הה"א בשווא נח והפ"א בדגש קל

ג ו וַיִּכַּס שֶׁק: יש להקפיד על הפרדת התיבות שלא להבליע את הסמ"ך לתוך השיר"ן

ג ח וַיִּתְּפֹסוּ... וַיִּקְרְאוּ... וַיֵּשְׁבוּ: הוא"ו בראש התיבה בשווא נע

ג י וַיִּנָּחֲם: במלעיל

² נוסף לסימן המסורה הארץ מתחת כלומר כשהטעם למטה הוא במשמע ארץ, יש סימן אחר של ר"א בחור שני פסוקים במשלי: ו טז שֶׁ-הִנֵּה שָׁנָא ה' כלומר תָּבֵל בניקוד סגול בעל שש נקודות תחת האותיות הוא תועבה ש' שונא; ל כד אַרְבַּעָה הֵם קִטְנֵי-אֶרֶץ המילה תבל כשהיא בצירי יש לה ארבע נקודות תחת האותיות היא במשמע של אֶרֶץ.

³ הקורא בשווא נח עובר למשמע של ראייה. כן הדבר גם בהמשך בפסוקים י וטז.

ד א וַיִּרַע וַיַּחַר: במלעיל

ד ב אָנָּה: במלרע⁴

ד ד תָּרָה לָךְ: טעם נסוג אחר לחי"ת

ד ז לְמַחֲרָת: הלמ"ד בפתח!

ד ט חָרָה-לָךְ: געיה ברי"ש ובהמשך חָרָה-לִי, געיה בחי"ת כך במדויקים⁶

ד י וַיֹּאמֶר ה': כך היא ההטעמה בזקף ולא ברביע

ד יא מִשְׁתִּים-עֲשֵׂרָה: געיה במ"ם והשיר"ן בשווא נח

האזינו והפטרת שירת דוד

לב א וַאֲדַבֶּרָה: העמדה קלה בוא"ו למנוע הבלעת האל"ף החטופה

לב ג הָבו גִּדְל: המילה הָבו מלרע, הטעם לא נסוג

לב ד פַּעֲלֹו: הפ"א בקמץ גדול, העיר"ן בחטף קמץ. כִּי כָל-

דָּרְכָיו: תיבת כִּי מוטעמת בטעם מרכא, ואין לצרף לה את

תיבת 'כל' כאילו כתוב כִּי-כָל

לב ה שַׁחַת לוֹ לֹא בָנִיו מוֹמִם

גם כאן יש להזהר מלהתעכב על התביר יותר מדי

לב ו הָלָה: הה"א מילה נפרדת מחוברת ל-לה" ומוקדת

בפתח ה, הלמ"ד אחריה בשווא נח, והאל"ף (של הויה

המבוטא כאדנות) בחטף פתח א. הִלְאֲדָנִי. וַיִּכְנַנְדָּ: הכ' הסופית אינה דגושה

לב ז עליית שני

לב ח וַיִּגְדָּד: הדלי"ת בשוא נח עקב ההטעמה. וַיֹּאמְרוּ לָךְ:

טעם נסוג אחר ליר"ד

לב י יִסְבְּנָהוּ: בי"ת ראשונה בשווא נע והנר"ן בשווא נח.

לב יא יִצְרָנָהוּ: היר"ד בחיריק חסר, אחריה צד"י מודגשת ובשווא נע והנר"ן בשווא נח; בשתי המילים יש להזהר מהבלעת הה"א

לב יא כָּנָשָׁר: הכ"ף בשווא לא בפתח. יִרְחָף: החי"ת בצירי לא בסגול

⁴ רבים של י'ם, להבדילה מ'מִיָּם' שבה היר"ד קמוצה ואין דגש במ"ם - רבים של י'ום'

⁵ באל"ף אין כל געיה ואין זו "מילה ממוצעת" בין מלעיל ובין מלרע.

⁶ במדויקים פחות, בשתייהן געיה בחי"ת.

⁷ אע"פ שקדמה לה תנועה גדולה. מצאנו תנועה גדולה מוטעמת לפני חטף, ולפני שווא בנסוג אחר, ולפי המנחת שי בשם ערוגת הבושם גם השווא הזה הוא נע [בפסוק הזה נח לכל הדעות].

לב יג עליית שלישי

על-בְּמוֹתֵי אֶרֶץ: טעם נסוג אחור לבי"ת המנוקדת בקמץ רחב. וַיֵּאבֵּל: הוא"ו בפתח ובמלרע. שָׁדִי: ש"ן

שמאלית. וַיִּנְקְהוּ: הי' בצירי ודגושה ולא בשוא

לב טו כְּשִׁית: ש"ן שמאלית. אֶלֹוֶה: עיין פסוק יז

לב יז אֶלֹוֶה: הה' "בפתח גנובה" ובמפיק. יש המבטאים אותה כאילו יש אל"ף לפני הה"א והיא מנוקדת פתח: אה והה' במפיק. יש המבטאים אותה כאלו יש ו' (הנקראת כ-w באנגלית) לפני הה' הו' מנוקדת פתח: אֶלֹוֶה (elowah) והה' במפיק. לכל הדעות הקורא אותה: אלו-ה' ה' פתוחה ha, משתבש⁸. שְׁעָרוֹם: ש"ן שמאלית

לב יח יִלְדָּדָה: הלמ"ד בקמץ רחב הדל"ת בשוא נע.

מַחְלָלָה: למ"ד ראשונה בשווא נע והכ"ף בסוף רפויה

לב יט עליית רביעי

לב כ תַּהֲפֹכֶת: הה"א בשווא נח

לב כב וַתֵּאבֵּל אֶרֶץ: הטעם נסוג לתי"ו

לב כד וּלְחַמֵּי רָשָׁף: טעם נסוג אחור לחי"ת

לב כז רָמָה: במלעיל

לב כח אָבָד הבי"ת בפתח בשאר מקומות במקרא בצירי

לב כט עליית חמישי

לב לב אֲשַׁפְּלֹת: האל"ף בפתח ולא בסגול

לב לו (עליית ששי באשכנז מערב)

כִּי-אֲזַלְתָּ יָד: טעם נסוג אחור לאל"ף בקמץ גדול והזי"ן אחריה בשווא נע

לב לח וַיַּעֲזְרָכֶם: העי"ן בשווא נח והזי"ן אחריה בשווא נע כדין שני שוואים רצופים

לב לט רָאוּ | עָתָה מונח לגרמיה ומיד לאחריו רביע⁹

לב מ עליית ששי

וְאֶמְרָתִי: מלעיל הטעם במ"ם

לב מא וַתֵּאָחֲזוּ: הוא"ו בשווא נע

לב מב אֲשַׁכִּיר: ש"ן ימנית (לשון שְׁכָרוֹת)

לב מד עליית שביעי

לב מה וַיִּכַּל מֹשֶׁה: כך היא ההטעמה ולא בזקף

לב מח מפטיר

לב נ בָּהֶרֶל אֲשֶׁר אֶתָּה עֲלֶיהָ שָׁמָּה:

תיבת בָּהֶרֶל בפשטא. וְהֶאֱסָף: סמ"ך בצירי ובמלרע, הטעם

בסמ"ך. וַיֵּאֱסָף: במלעיל וסמ"ך סגולה

הפסרת האזינו שמואל ב כב:

ב וּמַפְלִיטִי-לִי: הלמ"ד רפויה ללא דגש, ובשוא נח.

ג אֶחָסֶה-בָּוֹ: העמדה קלה באל"ף בגלל הגעיה, הבי"ת בדגש חזק מדין דחיק

ו מְקַשֵּׁי מוֹת: הטעם נסוג למ"ם

ח כִּי-חָרָה לֹו: טעם נסוג אחור לחי"ת

כב חֲשֶׁרֶת-מֵיִם: יש לקרא את השי"ן בשוא נע¹⁰

טז אֶפְקִי יָם: טעם נסוג אחור לפ"א

כ חֲפֹץ בִּי: טעם נסוג אחור לחי"ת

כט יִגְיָה: הה"א במפיק, מלשון נגה¹¹. חֲשָׁבִי: החי"ת בקמץ קטן והכ"ף בדגש קל

לח וְאֲשַׁמִּידֶם: הוי"ו בקמץ

לט וְאֶכְלֶם וְאֶמְחָצֶם: בשתייהן הוי"ו בקמץ

מא וְאֶצְמִיתֶם: הוי"ו בקמץ

מג וְאֶשְׁחָקֶם: הוי"ו בשוא

מה יִשְׁמְעוּ לִי: טעם נסוג אחור לשי"ן

מד וַתִּפְלֹטְנִי: הלמ"ד דגושה, ולכן השוא נע

תחילת וזאת הברכה:

לב ב מִרְבֵּבֶת: הבי"ת הראשונה בשוא נח¹², כן הדבר גם

בהמשך פס' יז. אֲשַׁדֶּת: לפי הקרי הן שתי מילים

¹¹ אחד מחמשת השורשים שהה"א שורשית ובמפיק והם בראשי תיבות ג"ן כח"ם: ג.ב.ה, נ.ג.ה, כ.מ.ה, ת.מ.ה, מ.ה.מ.ה.

¹² יתכן שמי שחושש מהבלעת אות רשאי לקראו נע. בחלק מהחומשים כולל קורן הבי"ת מנוקדת בטעות בחט"ף פתח אך המקום היחיד בתורה ששווא זה הוא נע הוא בפרשת בהעלתך "ובנחה יאמר... רבבת אלפי ישראל"

⁸ יש להזהר משמועות בשם גדולי תורה שלא דקדקו או אפילו ממש שיבשו במבטא מילים מסוימות. כאן מובא מה שנוכח. מעשה רב זה או אחר גדול ככל שיהיה לא יערער את הדברים

⁹ יש שאינם רואים בזה לגרמיה, אלא מונח ופסק

¹⁰ החטף המופיע בחלק מהדפוסים אינו אלא להורות על הנעת השווא

לג ג מְדַבְּרֵתִיךְ: הַבִּי"ת בְּשׁוֹא נֶעַ עֶקֶב הַדְּגֵשׁ

לג ה וַיְהִי בִישְׁרוֹן מֶלֶךְ: טַעַם טַפְחָא בְּתִיבַת בִּישְׁרוֹן¹³

רֵאשִׁי טָם: טַעַם נִסּוּג אַחֲרֵי לְרִ"שׁ

לג ו וַאֲלֵ-יָמָת: הַמ"ם בְּחֹלֶם

לג ז לַיהוּדָה: הַלמ"ד בְּחִירֶק מֶלֶא, הִיר"ד הִינָה חֶלֶק מִהַחִירֶק
וְלִכְּנֵן אֵין בֵּה נִיקוּד

לג ח שְׁנֵי בְּמִנְחַת שַׁבָּת

וּלְלֹנִי: הַלמ"ד הַרְאִשׁוֹנָה בְּשׁוֹא נַח. בְּמֶסָּה: הַבִּי"ת בְּשׁוֹא
לֹא בִּפְתַח

לג י מְזַבְּחֶךָ: הַבִּי"ת בְּשׁוֹא נֶעַ וְלֹא בְּקֶמֶץ אוֹ פֶתַח

לג יג שְׁלִישֵׁי בְּמִנְחַת שַׁבָּת

לג טו הִרְרִי-קָדָם: הִרְרִ"שׁ הַרְאִשׁוֹנָה בְּשׁוֹא נַח¹⁴

לג טז שְׁכָנִי: הַטַּעַם בְּנוֹ"ן מֶלְרַע

לג יז הָדָר: הַדְּלִי"ת בְּקֶמֶץ. וְהֵם אֲלֵפֵי מִנְשָׁה: תִּיבוֹת
אֵילוּ לְרֹב מוֹפִיעוֹת בְּרֹאשׁ הָעֵמוּד הָאַחֲרוֹן, הִיּוֹת וְהִרְבָּה
קוֹרְאִים יוֹדְעִים אוֹתָם בַּעַל פֶּה יִשְׁנֵם רַבִּים שְׁאִינָם מִקְפִּידִים
לְקוֹרְאִים מִתּוֹךְ הַקֶּלֶף וְאוֹמְרִים אוֹתָם בַּעַל פֶּה¹⁵

¹³ בעיה נוספת: הצבור מצטרף לקורא בסיום הזה ועלולים להחסיר את סוף הפרשה מהשמיעה מהקורא... והערה נוספת: לפעמים הקורא הוא גם הגבאי מחלק העליות בעיקר בשני וחמישי. קורה שהוא קורא את המילים האחרונות בעל פה תוך שהוא מחפש את העולה הבא...

¹⁴ רבים הקוראים ההולכים בעקבות השיר ומשבשים את ההטעמה ע"י הטעמת תיבת 'ויהי' בטפחא ומדגישים את הַבִּי"ת. השיר גורם לשיבוש נוסף: קוראים בישורן מלעיל.
¹⁵ אין להשגיח בחטף בתנ"ך קורן ודומיו